

Waterbeheerplan 2022 - 2027

Waterschap Aa en Maas werkt 24 uur per dag aan veilig, voldoende en schoon water. Elke zes jaar maken wij een waterbeheerplan waarin staat wat wij willen doen en hoe we denken dat te bereiken in die periode. Dit doen wij om bij te dragen aan de veiligheid, gezondheid en het welzijn van deze en volgende generaties. Het plan maken wij in overleg met onze overheidspartners en andere organisaties. Wij werken nu aan het Waterbeheerplan 2022-2027.

Aa en Maas wil een organisatie zijn die middenin de samenleving staat, een waterschap van en voor onze inwoners. Natuurlijk ligt de focus op water. Maar als wij werken aan water, doen wij dat graag samen met onze partners en ook zo dat het bijdraagt aan andere maatschappelijke opgaven. Wij vinden het belangrijk om zo onze bijdrage te leveren aan maatschappelijke thema's zoals gezondheid, energietransitie, klimaatadaptatie, landbouwtransitie en biodiversiteit.

Wij willen een open en transparant waterschap zijn, dat zelf het goede voorbeeld geeft bijvoorbeeld als het gaat om duurzaamheid. Wij investeren in data en technologie om zo onze opgaven nog beter en slimmer te kunnen realiseren.

1. Naar een nieuw WBP 2022 – 2027 voor waterschap Aa en Maas

Wat is het WBP?

Het WBP is het waterbeheerplan. Hierin staat welke doelstellingen we nastreven en wat we doen om die doelen te halen. Het huidige waterbeheerplan loopt tot en met eind 2021. Het is wettelijk verplicht om een nieuw waterbeheerplan op te stellen. We maken nu een nieuw plan voor de periode 2022-2027.

Hoe komen we tot keuzes voor in het nieuwe WBP?

Er moeten veel keuzes worden gemaakt. Wat komt wel en niet in het WBP? Waar kiezen we voor? En op welke manier voeren we dat uit? Denk aan:

- Hoe willen we Oost-Brabant nog beter beschermen tegen overstromingen uit de Maas?
- Hoe zorgen we dat ons watersysteem beter is voorbereid op weersextremen?
- Hoe werken we toe naar een natuurlijk en gezond watersysteem?
- Hoe schoon willen we het water op onze rioolwaterzuiveringen maken?
- Hoe kunnen we anderen een bijdrage laten leveren aan waterdoelen?

Milieueffectrapportage

Om de te maken keuzes goed in beeld te brengen en goed te onderbouwen, gebruiken wij de procedure van een milieueffectrapportage. Door volgens deze procedure te werken, zorgen we ervoor dat we milieubelangen volwaardig bij de besluitvorming betrekken. Het voorkomen van aantasting van het milieu is immers van groot maatschappelijk belang.

Bij het doorlopen van de m.e.r.-procedure worden twee documenten gemaakt.

Dit zijn:

1. Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD)

In de NRD staan de afbakening en aanpak van het onderzoek dat in het kader van de m.e.r.-procedure wordt uitgevoerd (de zogenaamde reikwijdte en detailniveau). De NRD wordt gebruikt voor het krijgen van adviezen over de beschreven aanpak en iedereen kan naar aanleiding van de NRD zienswijzen indienen. De NRD heeft in februari 2020 ter inzage gelegen.

2. MER: milieueffectrapportage

In de milieueffectrapportage worden verschillende soorten maatregelen en activiteiten beschreven die we kunnen inzetten om onze doelen te bereiken. Deze maatregelen zijn ondergebracht in verschillende maatregelpakketten. Er zijn verschillende soorten pakketten:

- Het referentiepakket: dit zijn maatregelen die we al van plan waren uit te voeren, waar al over besloten is en waar het geld al voor is gereserveerd. Hieronder vallen ook maatregelen die wettelijk verplicht zijn;
- Maatregelpakket A: hierin staan maatregelen gericht op de wateropgaven die we zelf treffen of regels die we zelf stellen;
- Maatregelpakket B: in dit pakket staan maatregelen gericht op de bredere maatschappelijke opgaven, waaraan we samen met andere partijen werken.
- Maatregelpakket C: maatregelen die gericht zijn op het stimuleren van anderen om activiteiten op te pakken die bijdragen aan onze waterdoelen.

Met deze maatregelpakketten hebben we een breed scala aan mogelijke maatregelen die helpen om onze doelen te bereiken: het hele speelveld van de te maken keuzes voor het WBP is hiermee in beeld gebracht.

Voorkeurspakket

In het MER-rapport wordt gekeken naar de effectiviteit van de maatregelen, naar de milieueffecten en naar de kosten. Op basis hiervan wordt een voorkeurspakket samengesteld van de meest geschikte maatregelen voor de periode 2022-2027. In dit voorkeurspakket zit een mix van maatregelen uit de verschillende pakketten. Dit zijn voorlopige keuzes die kunnen worden aangepast en aangevuld op basis van het gesprek hierover met andere partijen en het gesprek met het algemeen bestuur van het waterschap.

Van voorkeurspakket naar WBP

In het voorkeurspakket zitten de meest (kosten)effectieve maatregelen voor de periode tot en met 2027. Het is daarmee een belangrijke basis voor het schrijven van het WBP. In het WBP worden de strategie, doelen en activiteiten (verder) uitgewerkt. Het voorkeurspakket uit het MER-rapport is richtinggevend, niet keihard. Als daar aanleiding toe is (bijvoorbeeld als gevolg van het politieke debat in het algemeen bestuur) kunnen maatregelen aangepast worden. Het WBP is het leidende document.

De milieueffectrapportage is een bijlage van het WBP. Dit ter onderbouwing van de gemaakte keuzes.

Participatie

Inmiddels zijn de eerste beelden voor een voorkeurspakket met ambities en maatregelen voor de periode 2022-2027 bekend. Die eerste beelden gebruiken wij om met andere partijen zoals gemeenten, provincie, Rijkswaterstaat en belangenorganisaties af te stemmen of dit strookt met hun wensen en ambities. We willen ook onderzoeken bij welke activiteiten we samen op kunnen trekken en elkaar versterken. Waar liggen samenwerkingskansen?

De adviezen, ambities en wensen die uit de (online) gesprekken met de overheidsinstanties en belangenorganisaties naar voren komen, worden gedeeld met het dagelijks en algemeen bestuur van het waterschap. Ze worden gebruikt om het voorkeurspakket en het uiteindelijke WBP nog verder te verbeteren.

Van ontwerp WBP naar WBP

In november 2020 wordt het ontwerp WBP vastgesteld in het algemeen bestuur. In het begin van 2021 wordt dit plan toegestuurd naar alle partners van het waterschap en ter visie gelegd. Iedereen die wil, kan reageren op het plan. De insprekers worden daarna uitgenodigd om hun reactie aan een afvaardiging van het algemeen bestuur toe te lichten. Op basis van die reacties wordt het ontwerp WBP bijgesteld en eind 2021 definitief vastgesteld.

2. Samenvatting voorkeurspakket 2022-2027

Wat gaan wij doen tussen nu en 2027?

Waterveiligheid

Wij voorzien grote investeringen om Oost-Brabant beter te beschermen tegen overstromingen vanuit de Maas. In de afgelopen jaren zijn nieuwe normen vastgelegd die in 2050 bereikt moeten zijn. In het gebied van Aa en Maas ligt ruim 100 kilometer dijk langs de Maas die aangepakt moet worden. Dit doen wij stukje voor stukje om de werkdruk behapbaar te houden. Het streven is om rond 2040 aan de nieuwe normen te voldoen.

We stemmen in de afzonderlijke projecten af met betrokken partners wat de gewenste scope is: vooral gericht op waterveiligheid of op een bredere gebiedsgerichte aanpak, waarin we ook opgaven van andere partijen meenemen?

Concreet betekent dit dat we in de periode 2022-2027 voor het thema waterveiligheid onder meer:

- onze huidige waterkeringen in orde houden (voldoen aan zorgplicht);
- circa € 250 miljoen investeren in een verbeterde bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas in de trajecten Ravenstein – Lith, Cuijk – Ravenstein en Boxmeer – Cuijk. Een groot deel van deze bruto kosten wordt vergoed vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma van rijk en waterschappen (HWBP);
- circa € 40 miljoen bijdragen aan het HWBP;
- extra maatregelen treffen gericht op het voorkomen van schade door graverij door dieren in de waterkeringen.

Netto investeren we ongeveer € 70 miljoen in de periode van 2022-2027 aan waterveiligheid.

Klimaatbestendig watersysteem

Een andere grote ontwikkeling is de noodzaak om maatregelen te treffen voor een stuurbaar klimaatrobuust watersysteem. De wateroverlast van 2016 en de droogte van 2018, 2019 en dit voorjaar laten zien dat het huidige watersysteem kwetsbaar is voor extreme weersituaties. Wij willen werken aan een klimaatbestendig watersysteem dat goed functioneert in normale situaties, maar ook beter is voorbereid op extremen. De relatief hooggelegen Peelhorst is hierbij cruciaal. Dit is de spons die, als deze goed gevuld is, bijna het hele watersysteem van de Aa en de Raam van water kan voorzien. Om tegelijkertijd bij extreem grote hoeveelheden neerslag de wateroverlast te beperken, is het nodig om snel en op afstand te kunnen sturen (bijvoorbeeld via automatische stuwen) en om voldoende ruimte te hebben rondom de beken.

Concreet betekent dit dat we in de periode 2022-2027 aan een stuurbaar klimaatrobuust systeem werken door onder meer:

- te blijven zorgen voor een goed onderhouden systeem waarin baggerachterstanden worden weggewerkt en voldoende ruimte aanwezig is om de waterlopen veilig te kunnen onderhouden;
- grondeigenaren in bebouwd, landbouw- en natuurgebied te stimuleren om zoveel mogelijk water te laten infiltreren naar het grondwater
- zelf maatregelen te treffen gericht op het conserveren van water, zoals extra stuwtjes in de kleine waterlopen op de Peelhorst, maximaal verhogen van oppervlaktewaterpeilen, nieuwe 'GGOR'-ronde voor optimaliseren waterhuishouding, etc.;
- maatregelen te treffen om te voldoen aan de normen voor wateroverlast;
- € 6 miljoen te reserveren om samen met andere partijen zoals gemeenten extra bescherming tegen wateroverlast te bieden (bijvoorbeeld gericht op zomerse situaties);
- informatievoorziening en mogelijkheden voor sturing in het watersysteem te vergroten
- in te zetten op extra wateraanvoer;
- Brabantbreed verbeteringen in het onttrekkingenbeleid door te voeren;
- Ons, samen met de provincie en de terreinbeherende instanties, in te blijven zetten voor realisatie van het natuurnetwerk Brabant, om daarmee ook een bijdrage te leveren aan een meer klimaatrobuust watersysteem.

Netto investeren we in de periode 2022-2027 zo'n € 65 miljoen in een stuurbaar klimaatrobuust watersysteem.

Gezond en natuurlijk watersysteem

In samenhang met het werken aan een klimaatrobuust systeem treffen wij maatregelen gericht op een **gezond en natuurlijk watersysteem**. Vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn doelstellingen vastgelegd voor het creëren van goede omstandigheden voor planten en dieren in en om het water.

Concreet werken we in de periode 2022-2027 aan een gezond en natuurlijk watersysteem door onder meer:

- realisatie van 100 km beekherstel / beekontwikkeling;
- realisatie van 241 km natuurvriendelijke oevers;
- realisatie van 187 vispassages;
- realisatie van 2 beekmondingen;
- realisatie van 93 km ecologische verbindingzones;
- verbetering van de waterkwaliteit door extra te meten, te analyseren en de verkregen inzichten te delen;
- verbetering van de waterkwaliteit door andere partijen te stimuleren en door de bestaande samenwerking met bijvoorbeeld de agrarische sector te continueren / versterken (bv rond de bodemaanpak en Deltaplan Agrarisch Waterbeheer);
- verbetering van de waterkwaliteit door bovenstrooms gelegen waterbeheerders op hun verantwoordelijkheid aan te spreken en landelijk beleid te beïnvloeden;
- verbetering van de waterkwaliteit door onze eigen verantwoordelijkheid te nemen bij de rioolwaterzuiveringen (zie hieronder);
- extra inzet op een grotere biodiversiteit op onze eigendommen;
- in te blijven zetten op goede mogelijkheden om van onze wateren te kunnen genieten en op en langs het water te kunnen recreëren.

Netto investeren we in de periode 2022-2027 naar verwachting ongeveer € 40 miljoen in een natuurlijk en gezond watersysteem.

Afvalwaterketen

De afgelopen jaren viel Aa en Maas op met goede zuiveringsresultaten bij de rioolwaterzuiveringen met relatief lage kosten voor de afvalwaterketen. We hebben de tarieven geleidelijk al wat verhoogd om te anticiperen op grote uitgaven die we van plan zijn in de komende jaren. Die grote uitgaven zijn erop gericht om nog betere zuiveringsresultaten te halen en zo bij te dragen aan een gezond oppervlaktewatersysteem. Dit gaat om verdergaande zuivering op nutriënten, maar ook om zuivering van stoffen zoals medicijnresten en microplastics. Naast extra zuiveren bij onze rioolwaterzuiveringen proberen we te stimuleren dat er minder vervuilende stoffen in het afvalwater komt (bronaanpak).

Concreet betekent dit dat we in de periode 2022-2027 aan de afvalwaterketen werken door onder meer:

- bij alle zuiveringen te optimaliseren en maatregelen te treffen gericht op extra zuivering op nutriënten en het halen van de KRW-doelen in het oppervlaktewater;
- waar mogelijk en qua kosten verantwoord nog verdergaand te zuiveren op nutriënten conform de ambities uit het Bestuursakkoord 2019-2023 van Aa en Maas;
- in ieder geval bij drie en waar mogelijk bij meer rioolwaterzuiveringen extra te zuiveren op medicijnresten en andere probleemstoffen;
- in samenwerking met andere partijen in te zetten op een bronaanpak waarbij minder medicijnresten en andere probleemstoffen in het afvalwater terecht komen. Dit gaat over het beïnvloeden van de keuzes bij het ontwikkelen van medicijnen, samen optrekken met ziekenhuizen en apotheken en inzet op bewustwording bij onze inwoners.

Netto investeren we naar verwachting tussen € 150 en € 250 miljoen in de afvalwaterketen in de periode 2022-2027. De investeringen zijn nog afhankelijk van de nadere uitwerking van een haalbaar en realistisch uitvoeringsprogramma voor de komende jaren.

Duurzaam

Wij verbruiken veel energie, vooral bij het zuiveren van het afvalwater. Dit wordt nog meer met de extra zuiveringsmaatregelen die we willen treffen. Wij streven ernaar om in 2030 alle energie die wij verbruiken zelf duurzaam op te wekken.

Nog een stapje verder qua duurzaamheid is de ambitie voor een circulair waterbeheer waarin stofkringlopen gesloten zijn. Wij zijn aan het uitwerken welke stappen we hierin al op korte termijn kunnen en willen zetten.

3. Proces en planning

Hieronder staat het proces in de tijd weergegeven aangevuld met de participatie en inspraakmomenten. De bestuurlijke besluitvormingsmomenten staan in de rechter kolom.

